

VLADIMIR
KOPICL

IZMEĐU
TRUDOVA

Čarobna
knjiga

ZAVETI LESILENDA

Prilozi za četvorožnu istoriju Evrope

I

KITOVA OBRATNICA

1.

PRVI UDAH? Ko će ga znati.

Prvi seks? Kasnije, znatno kasnije.

Prvo važno iskustvo? Jezičko. Vlažno.

Dodir: toplo uz uho, pa nesuvo po čelu. Sitno, sitno, tek-tek.

I sveže, kao polusvest.

A onda? Vlažno. Toplije vlažno. Uz obraz, odozdo nagore, od brade prema oku. Uz plavu bebi-kapicu. Na meku slepoočnicu. I opet, evo ga, nagore. Tu zastane, pa zastoj.

Zvuk: prvo ništa, pa dahtanje. Vazduh uz oba uha. Pa naglo, odjednom – pljas, kao jezik uz bočicu. Nečiji jezik uz bočicu. Samo što sam to ja, ne bočica.

Slika: dlakavije od svetlog i tamnije od belog. Na sve četiri noge. Ja njega gledam odozdo, on prati sa svih strana. Pokretom kao pogledom. Ja rukom gurnem kuglicu, on potrči za njom. I ja bih, mada ne mogu. I dokle tako? Ne znam to.

Ali već puzim, odlučno. Svi u kući me hvale. Stariji mi se dive. Neobičan mi stil. Kažu da puzim u pozi kao neki *kotlokrpa*. Da puzim dok sedim poput *kotlokrpe* s kotlom između nogu. Ali ja sam bez kotla, pa tako skoro da jurim. Najbrži sam u kvartu, sve do susedne kuće. Mi smo u prvoj na uglu, s pogledom na dve ulice. Ili smo tu u gostima. Zbog nekog preseljenja, odnekud prema nekuda. Iz nekog Negde u Nekud. Još ne znam tu adresu.

A pre tog Negde i Nekud?

I pre toga sam bio negde, ali ne znam baš gde. Možda u nekom stomaku, u nekoj drugoj kući? Odatle smo se doselili, ali ne sasvim odmah. Tek nešto posle tog odmah, a može biti i kasnije. Prerano da bih se sećao. Važniji mi je Kit, moje prvo iskustvo. Prvi *najbolji prijatelj*, pre prvih prijateljica. Drugi ga zovu Kitan.

„Kitane, dođi, dođi...”, ili: „Kitane, pusti tu papuču!”

Tako ga zovu, odmila. Manje od kilometra od prvobitne bliskosti. A ime mu je Kit i on je tada glavni. Kao kasnije Kit Ričards. Ali tada to ne znam. Znam da bacim tu kuglicu od sjajnog porcelana. Znam i da sednem. Da ustanem. Sigurno, četvoronoške. Polako, sve do sestre. Ona je toliko starija. Onda nam priđe Kit. Lizne me. Bacim mu kuglicu.

On sedi, trči, misli.

Dobro da baca niz dasku, ne u rupu u dasci. Kakav je ovo brod i kakav brodski pod? Ja potvrdim, a svi će: „... ih, vidi, bokte, gonič! Pravi, iz Rodezije! Taj ti pas juri lava, a ovde neće ni miša. A mačku ni da pogleda! Ali dobar za decu. Ni muva da primiriše a da ga za to ne pita!”

Svašta, baš čuješ svašta, makar da ne razumeš. Osim jednog što tvrdi: „Ne rodezijski. Bavarski!”

Tako bi bilo bolje, jer bih imao društvo. Rodezijaca nema. Tek će ih biti, kasnije, kad dođu da se školuju. Ali zasad je rano. Još nije nesvrstavanje, kamoli koegzistencija.

2.

SAD VIŠE NISMO TU, otišli smo u nekud. Velika zgrada, tri ulaza. Mi u prizemlju. Kit nije s nama u stanu. Sad živi pod terasom. Njegov deo je ograđen. Nedeljom ide u lov. Iz lova donese čičke. Skidam ih, on se ne brani. Umoran, liže šape. Posle toga i mene.

On nema curu, ja imam. Druži se s nama: Smiljana. Kit joj je pružio šapu, ona mu bacila loptu, daleko preko dvorišta. On se igra sa svima, poštuju ga sva deca. Uz Kita sam general, ponekad čak i kapetan. Ne boje ga se. Poštuju ga, pa poštuju i mene.

Onda nestane. Nema ga. Ispod terase prazno. Prazno u dvorištu, hodniku. Više tu niko ne laje. Nikog da radosno skoči. Sva sitna deca utučena. Tragaju i po Telepu. I vratili se, svi. Samo nam Kita nema.

Tako dan, tako dva, tako prođe i nedelja. Otac ga svuda traži. Ne odlazi u lov. Onda Kit dođe, sav moker. Polusmrznut je, raščupan. Preplivavao Dunav? Ko zna gde li je bio, na kojoj staroj adresi!

Neko vreme je tu, pa onda opet ode. Tražimo ga, neprestano. Tražim ja, traži ga Smiljana, cela naša brigada.

„Deca Alekse Šantića 17–21 jure za vlakom u snijegu, da pronađu svog psića.“

Čuj – psića, a on gonič. Možda ode zbog uvreda, ko zna sve kakvih: noću? Nemio šapat u hodniku? Usamljen pod terasom?

„Otišao da vidi odakle da se vrati.“

To ne liči na njega, jer on tako ne govori. A dabome – i ne misli! Ko zna gde je, šta radi. Za nekom svojom Smiljanom? Ili na tajnom zadatku? I konačno se pojavi. Onda odluta, nema ga.

I?

Otac ode i vrati se, a s njim, na povocu, keruša. Već ima ime: Anča.

Mesec, dva, koja godina, i ponovo se selimo. Sada u zelenu kuću posred ogromnog placu. Prelep parkić u dvorištu, ali fontana ne radi. Ulica je u centru, a društva ni za lek. Na prste možeš da nabrojiš, jedva četiri deteta. Ipak, tu nam je Dušica, u susedstvu, na spratu. Jedina zgrada je njena, trospratnica na uglu. Ostalo kuće i vile. Svako živi za sebe, retko ko se tu druži.

Ako ikako dođu, dođu da slušaju radio. A najčešće nam dođu na prenos utakmice. Ili da gledaju Anču, u boksu iza fontane. Kako je srebrnosiva s hiljadu braon tačkica ili skroz tamnobraon s milion srebrnih tufni. S tankom srebrnom prugom preko čela i njuške. Uveče je tu poljubim, ujutro ona mene. Rado joj donosim doručak. Kasnije zajedno trčimo, da trenira za lov.

Uskoro ima momka, a posle momka i kućice. Opet na slovo A.

Apis, As, Aron, Astra, Azra, Anda i – ne sećam se. Ostaju Anda i Aron. Svi ostali su udomljeni, svi već otišli s nekim. Svaki uz suze i poljupce. Svakom je zastalo srce i ponovo se pokrenulo. Kuca za naše tri kuce. Oni se neće razići dok lično ne požele.

3.

DUŠICA JE SVA RAVNA. U mom srcu je Slavica, vrlo pospana kći siromašne krojačice. Poslala me je mama da uzmem nešto sa šivenja. Susedna kuća, kraj naše. Pozvonim – niko se ne javlja. Zvonim, čuju se vrata. Ne spoljna, njihova unutrašnja. Odatle prilazi, oslušne, virne i okrene ključ: „Uđi i sačekaj”, kaže mi i nestane za vratima. Uđem, tu nema nikoga. Sačekam, kad, kao eho razvučeno, stiže polugo anđeo. Izdužen, bledolik, lelujav: nežnog, živahnog tela.

Plava i sasvim vitka. Dve pune usne, ovlažene, i skoro providan nos. Dug vrat iz tanušne bluze. Dve razmaknute sisice, ispod njih ravan stomak. I svetlozelene gaćice. Najsvetlozelenije zauvek. A iz njih, sve do poda, zauvek najlepše noge. Malo klecnu u X, pa ih spoji i ukrsti.

I upita me: „Otkud ti?”

Okrene se i zevne, mirno mi pokaže guzu. Skloni prste sa usta i protegne se, pospano. Ovlaš dotera gaćice. Ka njima obori oči, kao da pita: „Šta mi je tu?”, uz nečujno: „Pogodi.”

Nešto prekrasno, svakako. Oko toga nema spora.

„Sačekaj, sad će mama. Možeš tamo da sedneš.” To kaže i nekud ode kroz ona druga vrata. Nema baš neki izbor. U kuhinju? U sobu?

Sedeću. Sednem. Znam, vratiće se. Ali šta ću tek tada?

4.

POSLE TOGA PROLAZE GODINE, kao nekada dan. Umesto Kita, tu je sad Brom, a posle njega Blek. Znatno kasnije – Baf, kad već nemamo majku i živimo bez nje. Opet povećí ptičar, čupavac, skoro kao Kit Ričards, ali nemački, lovački. Obojica oštrodlaki. Baf slabo mari za maženje. Nikako ne voli glad, ali ni trčanje, sport. Čak ni da juri loptu. On bi meso, grkljančice, možda i nazad u čopor. I nedeljom bi u lov, a ja to više ne bih. Lepše je ostati kod kuće. Dokonost, stripovi, ploče. Pevanje pred ogledalom, a subotom do korzoa. Disko još ne postoji, bar ne u našem gradu. Samo poneka igranka, rođendan, pregled top-liste u *Studiju M*, sedeljka uz likerčić.

Najbolje: *Prijatelj zvezda*, a na TV-u *Diskomer*.

Kad tamo vidim *Enimalse*, znam čemu služi svet.

Ne, više nije jednostavno. Teško je biti mod, a ništa manje roker. Bez sna uz Radio Luksemburg, da dočekam *Top 20*. Dok tako ležim, ukomiran, čujem kako Baf zavija. Ne glasno, jedva čujno, tek da se smatra zavijanjem. Suviše veliki pas za ogradu u dvorištu. On bi nekuda da trči, za rasnom kučkom, da jebe. A ko i ne bi, bar nedeljom. Ali koja će da ti je da, uvek ispadne rano.

Samo meka iskustva. I pod prstima meka, jer dok ne očvrsnu – lakše su, za svaki dodir prijemčive. Jednu sam takvu već upoznao, dosta srećno, na moru. Baš zgodna, bar u kupaćem, a svi je zovu Jumba. I jednu ovde sam upoznao, sama mi se nabacila. Nipošto

loša, nipošto, čak vrlo razigrana i koji mesec starija. Odmah se ljubila sa mnom, a malo smo se i 'vatali.

Izađemo do korzoa, kad jedan tamo dobaci: „O, vidi, vidi, brzoguza sad razvlači i piletinu. Pazi, ti klinac, pripazi, da ti ga ne razvuče. I da te ja ne razvalim ako te opet vidim s njom!”

Oćutim, a ona: „Brišimo!”

Kasnije je ređe dolazila. Ne mnogo više od trljanja, ali i gore i dole. Jednom sam malo navalio.

„Ne”, reče. „Moraćeš sačekati!”

Sačekao sam. S drugom. Ali i to je potrajalo.

5.

OTAC SE OPET OŽENI. I prvi put razvede.

Opet: kućna pomoćnica, otac, ja, sestra, Baf. Otac je često na putu, retko ide u lov. Mi lenčarimo, Baf dokon. Brine se kućna pomoćnica.

Jednom se otac vrati, u kući katastrofa. Pomoćnici, baš tada, švaler dobio odsustvo. Iz vojske, dabome, redovno, i za nju prekrasna stvar. Jedva dolazi, danima, samo da skuva i probrlja. Mi sasvim fino, zadovoljni, ali kod Bafa neočišćeno, gore nego kod svinja. Otac blago poludi, odveze Bafa na parenje, kod nekog svog ortaka.

Posle toga Baf tamo i ostane. A boks za pse je uklonjen.

U kući mračno, napeto. Gledamo svoja posla. Pomoćnica zatrudnela, sad radi njena sestra. Još mlađa, plavljja, još zgodnija. Nešto najlepše, stvarno, onako – preko mere. Gleda je otac, gledam ja. Gledao bi i Baf, samo da ju je dočeka. Mesec, dva, nešto se desilo. Hladna je kao led. Ćuti, jedva progovara, odmereno se kreće. Tako još nedelju, dve, pa nam kaže da odlazi. I ona, bravo, zatrudnela. Konobar, iz kafane na drugom ćošku od nas. S njim odlazi u Sentu, a nas ostavlja nama.

I ode. Pust nam je dan. Pusto dva dana, tri...

Otac ode na put. Obilazi nas pređašnja, starija sestra pomoćnica. Zgodna je, od napred zaobljena, ali još čvrsta, utegnuta. Ležim, zamišljam kako joj grudi već lupkaju o stomak dok hitro juri po kući i trlja se o stvari. I stvarno juri, zajapurena, isteruje nervozu. U hranu trpa sto začina. I hrana i ona rumeni. Jednom uđem u kuhinju, ona sedi i plače.

Priđem, pitam je: „Šta ti je?” Momak je ostavio. Izašao iz vojske, pa otud ravno u selo, a njoj je samo poručio da zna s kim je sve bila.

– Pa s kim? – pitam je, začuđen, a ona samo odmahne, pogleda me u oči i potapše po ruci. Po istoj onoj ruci što bi joj svašta radila. Ona to zna i vidi, uzme je, stavi na srce. Kao: *Srce si ti, ali ne pitaj previše*. Ne pitam, jedva da pipam. Ne reaguje naročito, ali vidim da voli. Pipamo se, zazvoni. Moja sestra, iz škole.

Peh, ali možda će mi krenuti. Bar dok se otac ne vrati.

6.

VREME PROLAZI, PROLAZI. Još malo pa sam odrastao. Nije baš da mi ide, ali ide mi nekako. Sestri je naizgled bolje, žensko se lakše snađe. Čak i one što biraju postanu izabrane. Izabrane za pratnju, caricu, princezu, divljenje, igranku, bioskop, kuhinju. Neka postane BB, neka Desanka Max. Neka još nije postala, ali i ta je šansa.

Upoznam jednu Evu. Najljubičastije oči. Topla, po svemu zanosna. Malo u hodu zanosi, kao da je sa sela. Kao da među nogama sakriva nešto dragoceno i neće to da ispusti, nekakav maleni znak. Kao da je tek spavala pa joj se ne budi s nekim. Kao da bi nešto rekla, ali još ne zna šta. Trujem, dođem u priliku, ali je ležerno propustim. Kao: ko može sad, može i drugi put, ne

brzaj, nego polako, rokeri se ne zaleću. Ne diže se ni Kitu na sve živo što trepće.

Trepne joj neko drugi i Eva ode s njim. Kasnije se gledamo, trepćemo, ali – to nije to.

Ne prođe mnogo vremena, kad – eto ponovo oca: s puta nam donosi kuće. Preslatko, meko klupčence, kmečevići crni zift. Malena koker španijelka. I ime slatko – Nora. Svi oko Nore, da je razmazimo, jedva stiže da raste. Jedva dosegne šapicama krevet, pa je dižem u njega. Srećom, ne grize cipele, ali se svuda popiški. Leto je, trčka po bašti i drema na terasi, u ligeštulu i pod njim. A onda raste, poraste. Još mi nije do kolena, ali kad šapama naskoči, bogme – do pola butine.

Ali nevolja ne dođe da bude nasamo s tobom. Nevolja dođe s drugima i kaže da nam je Nora nekakav avans za mito. Za mene i za sestru, da nas umiri, obodri, akonto narednog gosta. A to je jedan loš pičić, ni pametan ni zgodan, iz drugog, bratskog nam grada. Tamo joj je naš otac više od jednom uterao, pa se kod nas pojavila da ga već trudna proganja.

Otac popizdi, sve ono: „Marš, ludo, ko te je zvao?!”, „Šibaj otkud si došla!”

Stav mu je dosta tvrd, dosta klasično muški. Ali to kratko traje. On već sutra omekša, a smekšamo ga i mi. U kući ima mesta, a ona nema kud. Roditelji joj strogi. Sušta radnička klasa, socijalistički moral, a ona jadna, kuroljubiva, žrtva matorog zavodnika. Jeste da mu je davala, kada je neodoljiv, a uz to švaler na glasu, pa još i rukovodilac. Na nesreću i imućan, mada s povećom decom.

Ubrzo – ona nas gleda kao još živu smetnju. Traži nam slabu tačku i brzopotezno pogađa da je to upravo – Nora. Pa čim mi nekud iz kuće, ona izbací Noru, napolje, na terasu. Ja dođem pa kerče uvedem, a ona frkće i ćuti. Nekad čak nešto sere, a ja joj tada odgovaram:

„Oduvek imamo pse. Šta ti je kuće krivo?”

Ona se žali ocu, on nas sve troje izbegava. Kratko je tu, pa – na put! Ko zna šta tamo radi.

Ona sve krupnija, rodiće. Otac se naglo raskrivi: ona mlada pa trudna, on mator ali frajer!

Hej, pa taj će se venčati samo da zadivi matičara! A još bolje: i matičarku, druge mace, ekipu!

*„Tako je, prijо i prikani, kada starojko kara,
jer bolje starojko kara od trista zadrugara!”*

7.

NEKOG KARA, NEKOG RAZOČARA. U kući sve veće sranje, jer nenadano prisutna i ko zna otkad prepodobno trudna djeva vedro sluti zgodan rasplet svog trudničkog puta. Od penetracije do registracije, pa u porodični dres kao rešenje situacije.

I napadno menja stav! Pred ocem medena, bez njega ledena. Zmija, samo bez krljušti. Ta vidi gde smo najtanji i stalno igra na kerče. Izbaci ga na terasu čim padne prvi sneg! Nagazi ga u kući! Predlaže da Noru na vreme negde udomimo jer bebi neće prijati pseće dlake?!

Ma, jebite se i ti i beba! Jebô te naš otac, jebivetar! Ostajte srećno, mi odosmo!

Kad to kažemo starom, on se prvo raspjekmezi, ali začas je sabran. Odmah nam pronade stan, plati kiriju za prva tri meseca i sredi firmin kamion sa ekipom za selidbu.

U novi život s praznom torbom. To jest, bez ičeg – ali s Norom!

I – šta ćeš bolje? Nestade naša bašta u centru i u njoj poveća kućica, ali nam umesto toga dopade rent-a-slobodica. A s njom i instantni blagoslov neblagoslovenog mnoštva. Svi bi sad buntovni mladi u naš *house of freedom*, da malo *freestyle* posede i srknu sokić il' pivo.

Navališe tu drugovi, pa i mnoge drugarice: sva lova na čast nam ode, ne osta od nje ni parice.

Sestra divna i požrtvovana, ali pametna. Za nekoliko meseci napusti front i pređe s momkom u drugi iznajmljeni stan. A kod mene i Nore i dalje promenada, samo probranija. Više žena, manje muških tema. Led se polako topi, nađem i prvi poslić. I to kulturan, umetnički, što za mnom diže potražnju i uz to skreće pažnju. Najviše s nosa pa nadole, ka srcu mladog artiste, sve dok uz jednu živahnu crnku ta pažnja nije zgodno skrenula i do samog stožera mog rodnog identiteta. To jest do onog humanotvornog aparata o kom je tih davnih dana u mome malenom stanu tako lepo dahtao i naricao *Soul Brother No. 1*, Džejms Braun.

I bolje da je, uz soul, samo vešto naricao nego da nam je o *tom* nejasnu lekciju sricao.

Jer pri *tom* iskušenju snašli smo se i sami, uprkos Norinom pogledu, brižnom u čulnoj tami.

8.

DA JE TEHNOLOŠKI RAZVOJ BIO BRŽI nego što jeste i da smo tada imali mobilne telefone preko kojih može da nas prisluškuje ko god poželi, možda bi u nekoj od monografskih studija i hrestomatija posvećenih ranim danima moje art generacije, a pogotovo uže ekipe, mogli da se nađu i zapisi zbog kojih bi se svaki kunsthistorik iznenadio. Ali bi se mnogi i radovali.

– Daj, reci Nori da mi ne liže noge, ako je to ona?!

– Ma, ne tu, Noro! Neee tuuu! Beži na drugi krevet!

– Oooooo, kako ti to lepo radiš... marš... Noro... marš! Svinjo!

– Hajmo na drugi krevet ili bar upali svetlo. Ovako stvarno više ne znam s kim sam, mada vas oboje volim.

– Volim što si tako nežan i što voliš da se maziš, ali bi tako nekad mogao i mene da pomaziš.

– Ako mi Nora još jednom stavi hladnu njušku na leđa taman kad ne treba, znaj da neću svršiti ni u naredna tri meseca. Kamoli danas.

– Ma slatka je, mada zna da pretera. Preko dana je srce, a kako padne noć ili počnem da razmeštam krevet, tako me istog časa pogledom skrozira kao staničnu kurvu.

– Mislim da ti s tim kućetom treba najformalnije da se venčaš, da ima napismeno da si njen, pa da više ne bude tako ljubomorna.

– Ne bi mi smetalo što ova tvoja Nora pokušava da me kresne čim počnemo da se mazimo, samo da je bar nekakvo muško.

– Uteraj i njemu jezik, Noro, da vidi šta je razlika.

– E, nije me niko ovako izgredao po dupetu još od sedmog osnovne. I opet uzalud.

– Ako već toliko voli da se uvali između nas, nađi joj nekog kera, ili mačora, da nas bar oni zaliju, ako već mi ne možemo da se opustimo kô ljudi.

– Nikad mi nije bilo jasno kako to neko misli da bi voleo da se jebe mirno, sve dok nisam upoznala tebe i Noru.

– Ako si stvarno zbog Nore otišao od kuće, da li bi se, makar zbog nje, i vratio? Ne mislim kući ili u detinjstvo, nego pod ćebe. Zima mi je.

– Znaš, Nora me nekad tako pametno gleda da prosto mislim da ona nije samo naš pas.

– Ne smem više ni da ljudski svršim, jer je ona to tako savršeno skinula i tako me vešto imitira, i kad sam tu i kad nisam, da me komšije gledaju kao da ništa drugo i ne radim.

– Dobar ti je ovaj pas, samo je šteta što oboje niste veći. Izvini, ali bili biste tako slatki s još većim ušima.